Il-Huttafa

Il-Magażin ta' Klabb Huttaf

Numru 17 Novembru Diċembru 1996

Stampat fuq karta riċiklata

BirdLife MALTA

PARTY! paġ 8

Fejn int ORANG-PENDEK ??

paġ 4

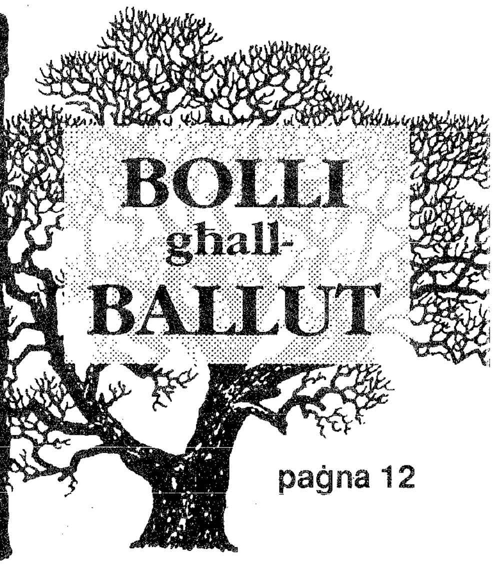

BOLLI għall-BALLUT

paġna 12

Raymond Galea

Bugeddum

editorjal

Merħba Ħuttaf!

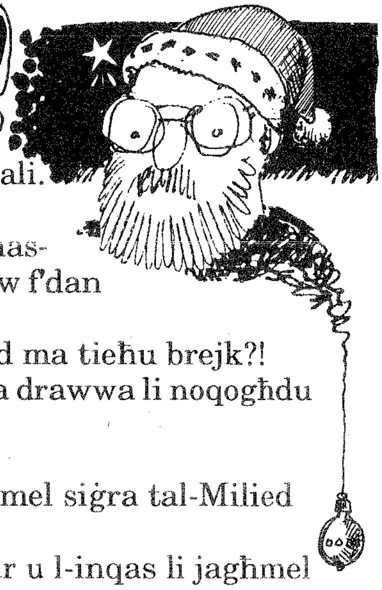

Il-Milied! Ix-xahar li fih kulħadd jixxala, jixtri u jagħti r-rigali. Żmien sabiħ, li kulħadd jistennih.

Imma toqgħod taħseb ftit - dawk id-dwal kollha fit-twieqi, mas-siġar, fit-toroq. Nibża' naħseb kemm enerġija u elettriku jintużaw f'dan iż-żmien. Ara x'qatgħa tieħu l-pawer stejxin fi żmien il-Milied!

Tgħiduli: U int dejjem moħħok fl-ambjent - lanqas fil-Milied ma tieħu brejk?!

Ħeqq, għandkom raġun, imma x'hemm ħażin kieku neħduha drawwa li noqogħdu attenti l-ħin kollu. Per eżempju:

- ma nibgħatx kartolini lil min naraħ kuljum - ħela ta' karti
- ma nqaċċatx fergħat minn ċipress (jew siġar sħaħ) biex nagħmel siġra tal-Milied
- ma nużax biċċiet tas-sagħtar biex inżejjen il-presepju
- ma nużax ħafna repers mar-rigali - brown paper huwa l-aħjar u l-inqas li jagħmel ħsara lill-ambjent
- nagħmel tiżjin minn affarijiet diġà wżati - hawn kotba sħaħ fuq hekk
- ma nħallix l-istilel u t-tiżjin tat-twieqi mixgħulin bi nhar ukoll
- ma nixtrix bżieżaq minn dawk li jekk nitlaqhom itiruli 'l fuq (dawn ħafna drabi jispiċċaw fil-baħar, jikluhom il-fkieren... u jifggħu!
- ma nagħtix ġriewi (puppies) bħala rigali tal-Milied - ħafna minn dawn il-klieb jispiċċaw abbandunati wara ftit tal-ġimgħat jew xhur.

Imsomma, jekk noqgħod naħseb ftit jiġuni ħafna iktar idejat dwar x'nista' nagħmel biex il-Milied ma jkunx ta' piż żejjed fuq in-natura.

U sa ma noqgħod naħseb ftit, minn qalbi nixtieq lilkom għeżież Ħuttaf u lill-familji tagħkom il-Milied it-Tajjeb, vaganzi tal-ġenn u Sena Ġdida kollha affarijiet sbieħ.

U ojj! Tibagħtulix kartolina!

Victor

Victor Falzon
Editur

X'għandna did-darba?

Editorjal	paġ 2
Aħbarijiet Lokali	paġ 3
Mid-Dinja	paġ 4
Kompetizzjoni 17	paġ 4
Nittrumbjaw fuq...il-PESPUS	paġ 5
Ittri	paġ 6
Art Gallery	paġ 7
Attività	paġ 8
Li kieku kelli f'idejja...	paġ 9
Messaġġ mill-Ko-ordinatur	paġ 10
Baħħara tal-Galàpagos	paġ 10
Gruppi Lokali	paġ 11
Batteriji	paġ 11
Daħħal Membru	paġ 11
X'rat il-Kamera	paġ 12
BOLLI għall-BALLUT	paġ 12

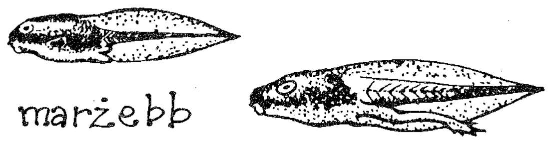

marżebb

Faċċata ta' Quddiem

Bugeddum

(*Suncus etruscus*- Pygmy White-toothed shrew)

Temmnu li dan l-annimal huwa iżgħar minn sulfarina? U żgur: il-Bugeddum huwa **l-iżgħar mammiferu fid-dinja**! Hawn min isejjaħlu Ġurdien Ġeddumu Twil. Veru li qisu ġurdien, imma mhux - fil-fatt huwa iktar qrib ir-razza tal-qanfud. Il-Bugeddum jiekol insetti bħal wirdien u kokroċ. Kultant jidħol fi djarna, imma peress li l-iktar joħroġ fil-għaxija (u peress li mhux eżattament daqs iljunfant!), ftit nies jafu bih! Jekk taraw wieħed, iktbu għidulna!

Working Group Klabb Huttaf

Jason Aloisio, Isabella Borg, Audrey Chetcuti, Norman Chetcuti, Desirée Falzon (ko-ordinatur), Victor Falzon.

Klabb Ħuttaf huwa t-taqsima ta' BirdLife Malta għall-membri ta' taħt l-14-il sena. Il-Klabb jorganizza ħarġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, taħdidiet, video-shows u anke xogħol ambjentali. Il-Klabb jippublika n-newsletter-magażin **Il-Ħuttafa** kull xahrejn għall-membri, u jipproduċi ħendawts u logħob għal waqt l-attivitajiet. Il-Klabb għandu wkoll 3 Gruppi Lokali fil-pajjiż. Sħubija fi Klabb Ħuttaf hija **Lm1.50** fis-sena.

Pubblikazzjoni ta' BirdLife Malta
POBox 498 Valletta CMR 01 Tel 230684/250229 Fax 225665

Materjal mill-magażin Il-Ħuttafa jista' jiġi kkupjat dment li tissemma BirdLife Malta u tintbagħat kopja ta' fejn deher il-materjal lil Klabb Huttaf fl-indirizz f'hawn fuq.

Stampat għand Poulton's Print Shop, Diċembru 1996

aħbarijiet

KOKKA!

Berdwoċer Mark Falzon jirrapporta **Kokka tax-Xagħri** fl-inħawi tal-Qala f'Għawdex. Dan kien fil-15 ta' Novembru. Għasfur sabiħ, li għalkemm ma fihx xi kuluri jispikkaw, xorta jimpressjonak bit-titjira bla ħoss qisu xi fatat. Il-Kokka tax-Xagħri mhijiex għasfur komuni f'Malta. Għalhekk kull berdwoċer jogħxa jara waħda!

Li ma jkunx għall-kaċċaturi, hawn Malta hawn ambjent tajjeb ħafna fejn dan l-għasfur ibejjet - u bil-ġrieden u l-firien li hawn, ma jbatix il-ġuħ. Xi snin ilu Kokka tax-Xagħri bejtet u biedet fuq Kemmuna. Imma ftit wara qatilha kaċċatur. Ħeqq, u waħdu l-bajd ma faqqasx!

Airstrip Bye Bye!

L-idea biex jinbena ajruport f'Għawdex (ara Il-Ħuttafa Nru7) jidher li tħassret. U m'n Alla! Dan il-proġett enormi u bla bżonn kien se jeqred biċċa art kbira ħafna minn Għawdex, art kollha raba' jinħadem. Għaqdiet bħal BirdLife u oħrajn konna pprotestajna ħafna kontra dan il-proġett. Minn dejjem ħassejna li s-servizz bil-ħelikopter għandu jkun biżżejjed għal gżira żgħira bħalma hija Għawdex!

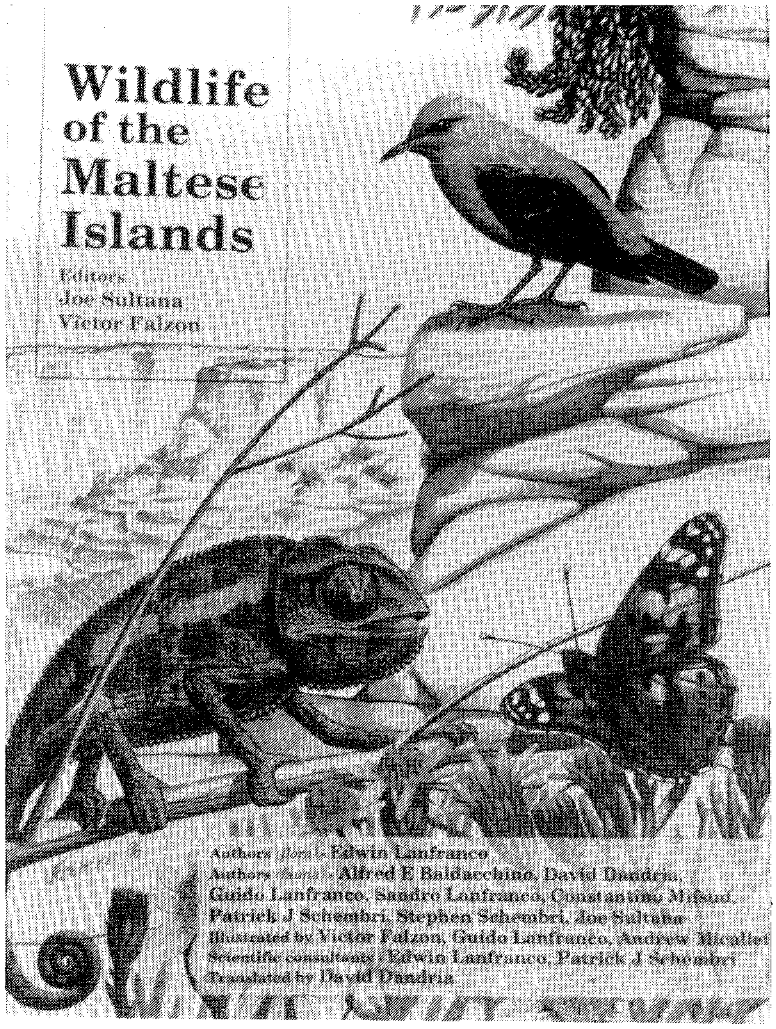

Tgħidx li tħobb in-natura jekk m'għandekx kopja ta' dan il-ktieb!

Wildlife of the Maltese Islands **huwa l-aqwa ktieb fid-dinja dwar in-natura ta' Malta.**

Fih 336 paġna, bi kważi 1000 pjanta u annimal impittrin bil-kulur. Fih ukoll ritratti bil-kulur.

Ktieb mimli tagħrif interessanti dwar dawn l-istess pjanti u annimali, b'xi 270 tpinġija oħra bil-linka.

Ixtri dal-ktieb mill-ħanut ta' BirdLife (mappa paġ 11) jew mir-riserva ta' l-Għadira, u tieħdu ffirmat mill-edituri.

Barra minn hekk, kull qligħ minnu jmur għan-natura.

Mela jekk xi ħadd jitolbok xi trid għall-Milied (u ma tridx tneffqu iktar minn Lm6.90!), issa taf x'għandek titlob fil-pront!

Mid-dinja...

Il-Lupu Messikan!

L-iStati Uniti qed jaħsbu biex jerġgħu jdaħħlu l-Lupu f'inħawi fejn darba kien komuni u issa nqered. Il-Lupu diġà ddaħħal mill-ġdid fl-istati ta' **Idaho** u **Wyoming** (ara Il-Huttafa Nru 3). Jekk kollox imur sew, imiss issa li jintelqu xi tliet pari lpup fi **New Mexico**.

BBC Wildlife - Dec 1996

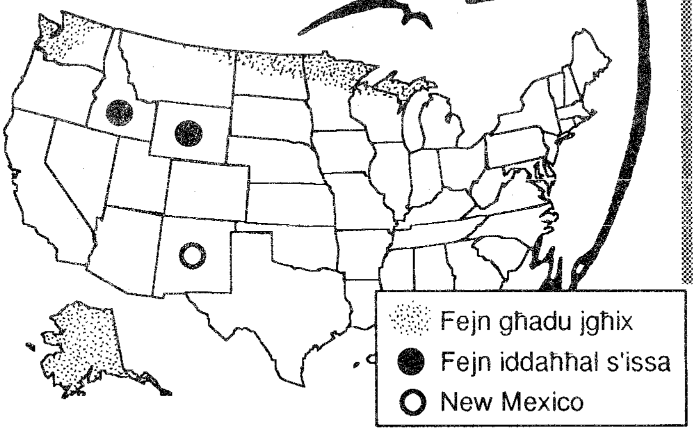

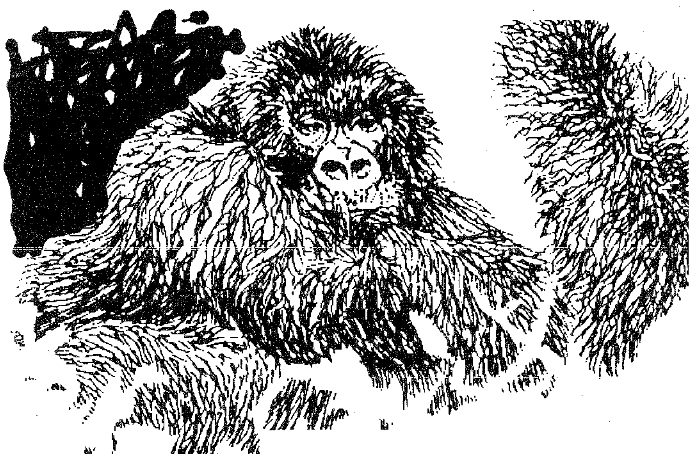

Kuġin ġdid?

Il-Gorilla, iċ-Ċimp, il-Bonobo u l-Orang-utan jissejħu l-Great Apes, u s'issa b'dawn l-erbgħa biss nafu. Huma speċjali għalina l-bnedmin, għax fid-dinja ta' l-annimali huma l-eqreb tagħna. Imma ...

Oħroġ il-għaġeb, jista' jkun li fil-ġungli folti tas-Sumatra teżisti Great Ape oħra - l-**Orang-pendek**! In-nies li jgħixu fil-foresti ta' dawk in-naħat jgħidu li għalihom l-Orang-pendek huwa annimal bħall-oħrajn. L-istudjużi għadhom qatt ma rawh, u għalhekk ix-xjenza għadha ma kkonfermatx l-eżistenza ta' dan l-annimal. Imma dan l-aħħar, tim mir-Royal Geographic Society, bl-għajnuna tal-Fauna and Flora International, marru s-Sumatra apposta biex ifittxuh. S'issa ma rawhx, imma... *semgħu l-agħjat tiegħu!*

BBC Wildlife - Dec 1996

Kompetizzjoni

Sib id-Differenzi!

Norman Chetcuti
Puzzle Master

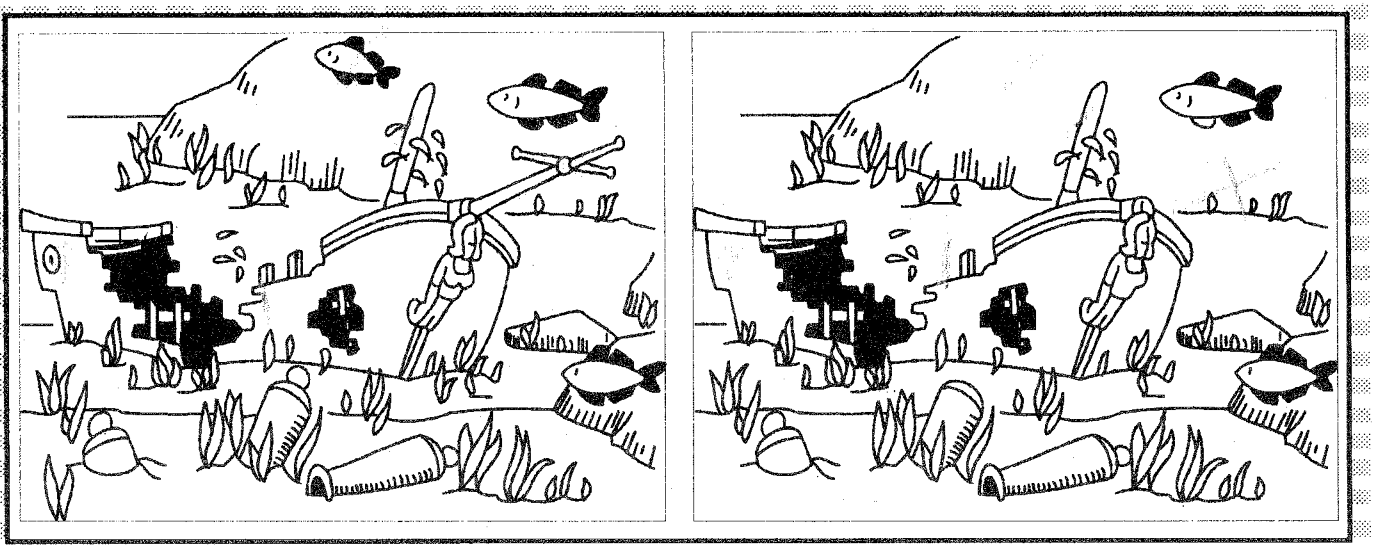

Dawn iż-żewġ stamp jidhru l-istess, imma fil-fatt għandhom **10 affarijiet differenti**. Sib dawn id-differenzi, u ibgħat għidilna liema huma. Tqattax il-magażin, għax tiġi skwalifikat! Ir-rebbieħ jingħata **ktieb dwar in-natura**. Żmien għandkom sa l-10 ta' Jannar 1997.

Ir-rebbieħa tal-Kompetizzjoni 16 hija **Suzanne Bonello** mill-Mellieħa. Din rebħet ktieb dwar in-natura. Nitolbu lil Suzanne u ż-żewġ rebbieħa ta' qabilha, jiġifieri **Anita Muscat** miż-Żejtun u **Claire Gatt** min-Naxxar biex jiġu għall-party tal-Milied (ara paġ 8) fejn se nippreżentawlhom il-premju li rebħu.

il- Pespus

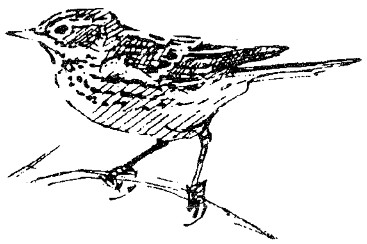

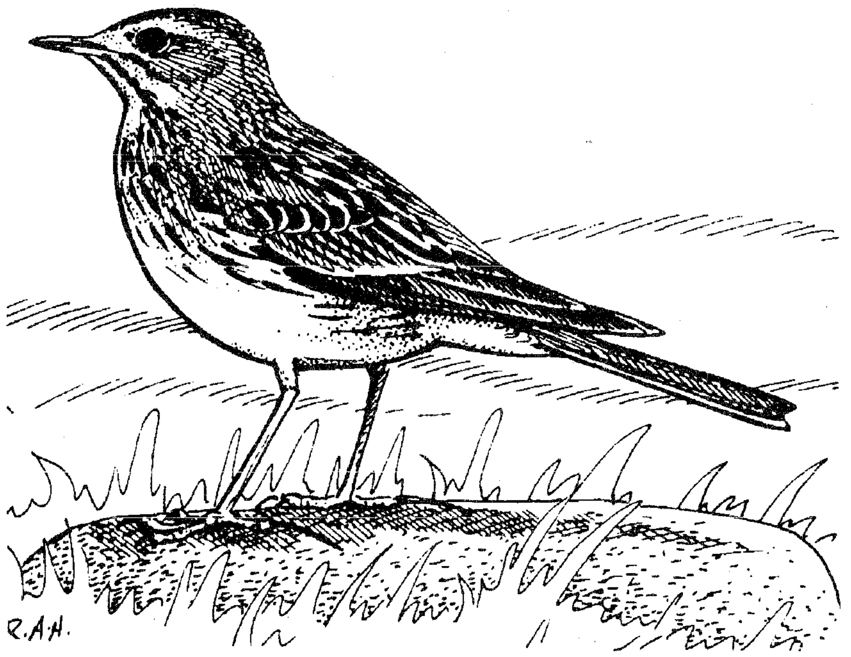

Tagħlima li tagħtina n-natura hija li xejn, l-ebda annimal jew pjanta, mhu żejjed. Kollox għandu postu. B'hekk naraw, ngħidu aħna, li l-għasafar jistgħu jinqasmu fi gruppi skond l-abitat li jgħixu fih. U s-sabiħa hi li kull speċi hija magħmula b'tali mod li tgħix komda fl-ambjent tagħha. Fl-aħħar ħarġa tkellimna dwar l-imlievez, grupp ta' għasafar adattati biex jgħixu fis-siġar. Din id-darba ħarsitna taqa' fuq għasfur li jħobb il-pjanura u l-ftuħ. Dan huwa l-Pespus.

Il-Pespus huwa bejn wieħed u ieħor daqs Tal-Bejt, iżda magħmul mislut u aktarx fuq ruħu - fil-fatt rari tarah wieqaf ma jagħmel xejn. L-ilwien tiegħu ftit jagħtu fil-għajn, imma mill-viċin dahru kannella qastni u żaqqu ċara ttikkjata bil-kannella jagħtuh dehra tassew sabiħa. Munqaru, kafellatte ċar, huwa mislut peress li l-Pespus jiekol l-insetti. Ħafna drabi l-Pespus jintgħaraf minħabba li jħobb jiġri ma' l-art u mhux jaqbeż bħal ħafna għasafar oħra (ngħidu aħna l-Pitirross). It-titjira hija mmewġa. L-aktar ħaġa li minnha jintgħaraf dan l-għasfur hi l-għajta "psi,psi...psi" li faċli tiftakarha għax tixbaħ sew isem l-istess Pespus!

Il-Pespus ma jbejjitx f'Malta, imma jqatta' x-xitwa fostna. L-ewwel għasafar jaslu hawn għal nofs Ottubru u sa Novembru jkunu komuni sew. F'Marzu l-biċċa l-kbira tal-Psiepes ipassu lura lejn l-Ewropa biex ibejtu, imma jibqgħu jidhru xi waħdiet magħna anke f'April. Fi żmien il-passa spiss jidhru Psiepes jittajru fil-għoli; ġieli tant ikunu fl-għoli li lanqas ikunu jidhru, u nindunaw bihom biss mill-għajta. Fix-xitwa huwa faċli ħafna li wieħed josserva l-Psiepes. Kważi kull għalqa miftuħa jkollha xi tnejn jiġġerrew ma' l-art, inaqqu d-dud u insetti li jsibu. Jekk il-post ikun umdu u forsi b'xi għadajjar żgħar iċ-ċans li naraw Pespus ikun akbar. Ta' Qali, per eżempju, huwa post tajjeb ħafna għall-Psiepes. Filgħaxija spiss jidhru jittajru qtajja' żgħar ta' Psiepes, ġieli anke fuq inħawi mibnija. Dawn ikunu sejrin jorqdu - nafu li x'aktarx jorqdu fi gruppi, f'postijiet miftuħin u b'ħaxix baxx.

Minn studju li sar minn BirdLife, instab li l-Pespus jerġa' lura biex iqatta' x-xitwa eżatt fl-istess post sena wara sena. Jiġifieri dak l-għasfur li rajt f'għalqa jew jiġri fil-grawnd ta' l-iskola, f'Marzu jittajjar lejn l-Ewropa - u f'Ottubru jerġa' jiġi fl-istess grawnd, fl-istess roqgħa! Dan jagħmluh anke l-Pitirrossi u z-Zizka (ara Il-Ħuttafa Nru 6) fost l-oħrajn.

Għalhekk aħna nitbaqbqu meta nisimgħu xi kaċċatur jgħid, mingħalih bravu ħafna "U mur ara, dal-biċċa għasfur!" Mur għidlu...

Mark Falzon

Malti: **Pespus**
Ingliż: **Meadow Pipit**
Xjentifiku: ***Anthus pratensis***

KLABB ĦUTTAF l-GĦADIRA - 9 Novembru 1996

Desirée Falzon

Membri ta' Klabb Ħuttaf qegħdin iġorru faxex ta' qasab. Dan il-qasab jintuża biex jinbnew *fences* matul il-mogħdijiet tar-riserva.

ittri

Il-Misteru tal-Kantina

Għażiż Editur,

Darba mort ma' missieri ħarġa sa Wied Qirda u f'nofs il-wied iltqajna ma' ħanfusa. Missieri qalli li skond l-għamla tagħha isejħulha Bugħawar, u meta missejniha ħalliet bħal likwidu warajha jinten. Meta fittixna fuq il-ktieb *Flora u Fawna ta' Malta* sibniha bl-isem Ħanfusa tal-Kantina.

Allura kif sibniha fil-kampanja. Jew jiena għandi żball?

Emman Montebello
Ħaż-Żabbar

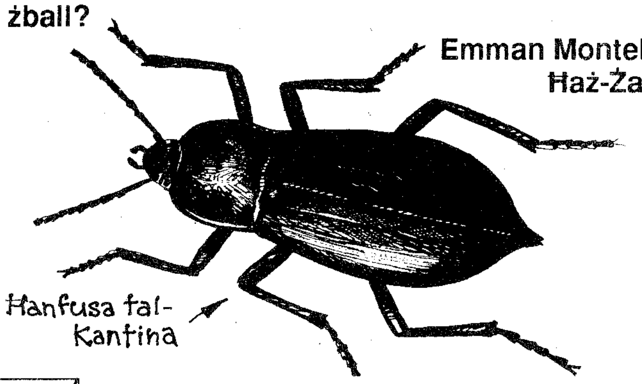

Għażiż Emman,

Grazzi ta' l-ittra tiegħek. Nieħu pjaċir nara l-membri jieħdu interess anke fl-affarijiet żgħar tan-natura, bħall-insetti. Hawn min jgħidlek li Malta m'għandna xejn - u dan kollu għax m'għandniex iljuni u ġiraffi!

Imma niġu għall-problema tiegħek. Il-Ħanfusa tal-Kantina ma tantx tiżbaljaha, għax hija waħda mill-ikbar insetti ta' Malta. Le m'għandekx żball - għalkemm jisimha hekk, issibha wkoll f'ħafna postijiet oħrajn, basta jkunu ftit mudlama u umdi (bħal għerien, ċimiterji, u f'xi rkejjen ġo widien kennija qrib il-blat eċċ). Ma nafx li jgħidulha Bugħawar - jista' jkun.

Imma meta għedtli li ħalliet riħa tinten meta missejtuha, ma kellix dubju li fuq l-istess annimal qed nitkellmu! Għax il-Ħanfusa tal-Kantina proprju hekk tagħmel!

L-Editur

IKTBU LIL

Editur Il-Ħuttafa
Klabb Ħuttaf
Birdlife Malta
POBox 498
Valletta CMR 01

wildlink

Għal tagħrif dwar annimali jew pjanti Maltin, iktbu lil **Robert Borg - Wildlink • Klabb Ħuttaf • BirdLife Malta • POBox498 • Valletta CMR 01.**
Biex Robert iwiġibkom direttament, ma' l-ittra tagħkom inkludu envelope bl-indirizz tagħkom u bolla ta' 5ċ.

ART GALLERY

Uża karta bajda. Tużax kartonċin. Tpinġix bil-kulur. Ibagħtilna ismek, kemm għandek żmien u x'inhu l-annimal jew pjanta.

Terence Falzon (8)

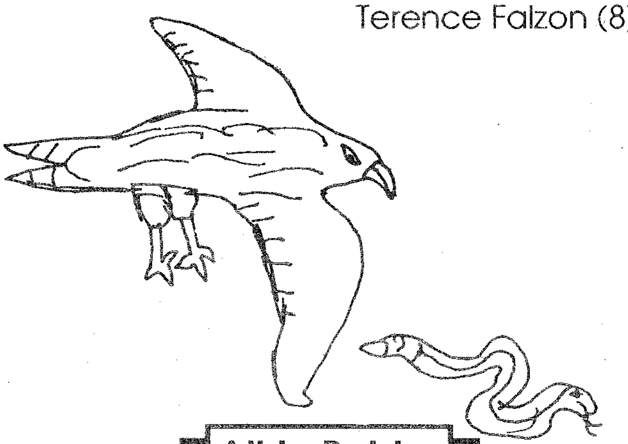

Ajkla Bajda

Maureen Xuereb

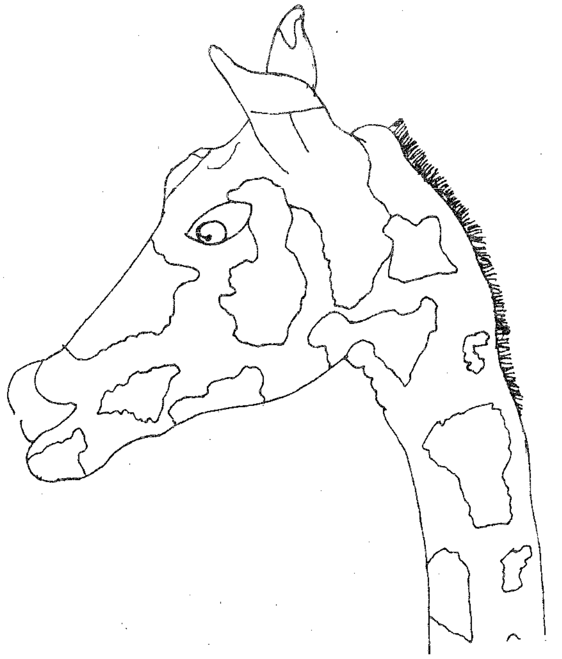

Ġiraffa

Matthew Bartolo (11)

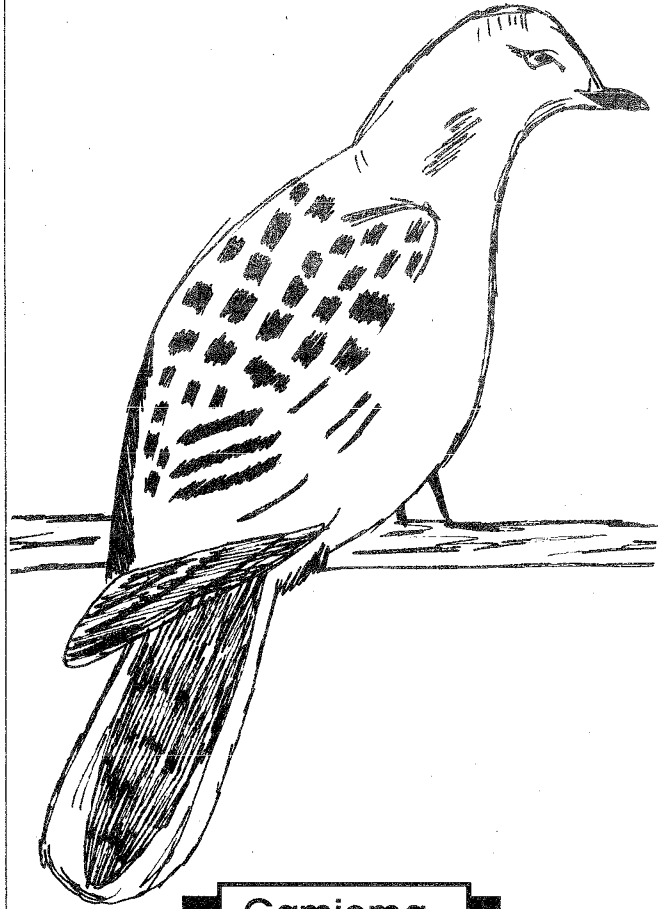

Gamiema

Clayton Borg (8)

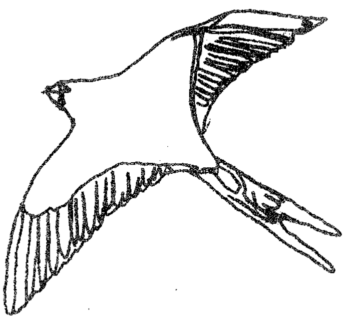

Huttafa

Ramon Azzopardi

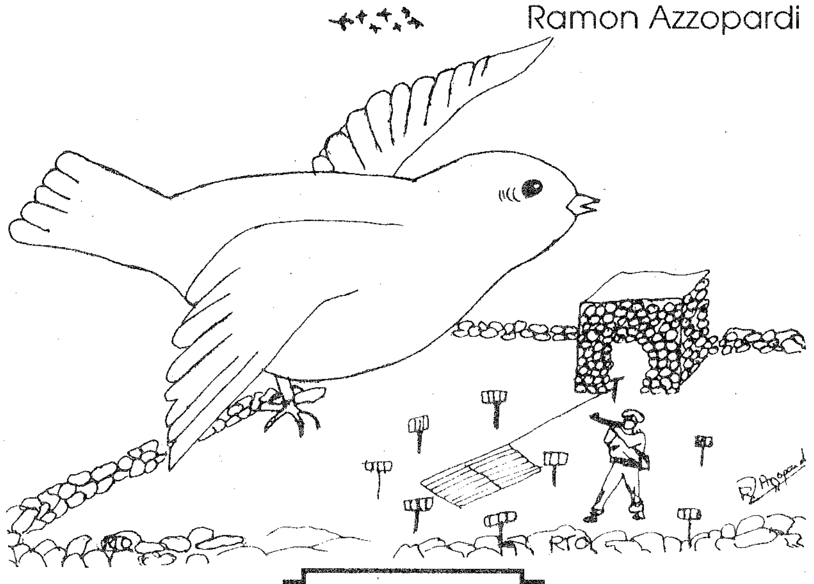

Fil-periklu!

PARTY!

U bħas-soltu daż-żmien niltaqgħu biex nixxalaw, nieklu u nixorbu, nilagħbu u nirbħu, nixxadinjaw u nitbellhu - il-party ta' Klabb Ħuttaf qiegħed dejjem jikber, u kull darba jkollna dejjem iktar membri. Mela...

EJJEW! EJJEW! EJJEW!

Il-membri Ħuttaf ilkoll mistidnin. Imma **importanti ħafna** li ċċemplulna minn qabel biex inkunu nafu kemm ġejjin tfal! Inkella jkollna affarijiet bin-nieqes! U mhux sewwa xi ħadd jibqa' jittewweb b'idu f'idu!

Data: **Il-Ħamis, 19 Diċembru 1996**
Hin: **6.30 - 8.30pm**
Post: **Skola Primarja, Furjana** (ara mappa)
Prezz: **Lm1.50** (fil-bieb)
IMPORTANTI
Min ġej iċempel fuq 230684/250229* mhux aktar tard mis-17 ta' Diċembru. *filgħodu

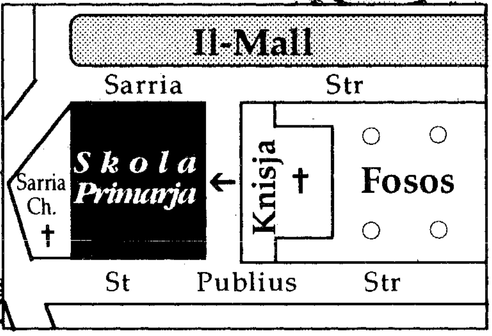

TRASPORT RABAT

Hemm ħsieb li għall-Grupp Lokali tar-Rabat/Ħad-Dingli jinkera mini-bus li jwassal il-membri lejn il-Furjana u lura. Membri Ħuttaf li jgħixu r-Rabat jew Ħad-Dingli li jixtiequ jużaw dan is-servizz mitlubin iċemplu lil Tania Borg fuq 454724 mhux aktar tard mis-16 ta' Diċembru.

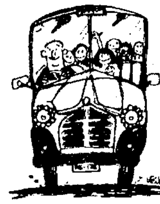

GĦAL MIN GĦANDU BIRD-TABLE

ISSA huwa l-aqwa żmien li tibdew toħorġu kull xorta ta' ikel fuq il-bird table. Bħalissa l-insetti jkunu kważi sparixxaw min-natura, u għalhekk l-għasafar jkunu l-vera MĠEWĦIN!

Il-Merill

Il-Merill l-għasfur ta' Malta
Għasfur ċkejken u sabiħ
Jgħanni għanja melodjuża
U lkoll niftaħru bih

Victor Spiteri
10 snin

Fil-ħarġa tal-Ħuttafa li għaddiet, għamilnilkom kompetizzjoni ta' essay. Fost dawk li daħlulna, din hija l-iktar waħda li impressjonatna... Minn Santa Luċija, jiktbilna David Cristina dwar...

" Li kieku kelli f'idejja l-ambjent naturali ta' Malta "

Noħlom li qiegħed miexi qalb ir-raba'. Inħossni ser intir bil-ferħ. Arja safa mingħajr tniġġis. Riħa tfuħ taż-żahar tas-siġar. Passaġġi twal bil-ħitan tas-sejjieħ f'ordni. L-għasafar itiru fil-beraħ mingħajr ebda biża' li jinqatlu. X'hemm isbaħ, qisni l-ġenna!

Ir-realtà... kemm hi 'l-bogħod minn din il-ħolma tiegħi. Mostri ta' bini jinbnew flok ir-raba'. Tniġġis u dħaħen tal-karozzi, skrataċ vojta jiksu l-passaġġi qalb ir-raba' u ħitan tas-sejjieħ imwaqqa'. Sparar minn snieter fuq għasafar. Biża' li tintlaqat miċ-ċomb. Għal dan miexi l-ambjent naturali Malti.

Staqsejtuni x'kont nagħmel jien kieku kelli f'idi l-ambjent naturali!

L-ewwel ħsieb imur fuq l-edukazzjoni fostna t-tfal. Nitgħallmu napprezzaw il-ħajja ta' kull ħlejqa ta' insetti, ta' għasafar, ta' annimali. Kulħadd għandu d-dritt li jgħix. Aħna t-tfal irridu nkunu konxji u nħobbuhom dawn il-ħlejjaq, u nħalluhom jgħixu fil-beraħ, fl-istat naturali tagħhom.

Ħsieb ieħor imur fuq it-tagħlim biex ma narmux skart barra. Xummiemu jgħinna ħafna biex ma nħammġux. Iżda l-ħasra hi li kultant huma l-adulti li jaslu biex jarmu skart barra! U xi skart! Saqqijiet, kabords, giżers ma jonqsux... ma naħsibx li dawn xeħtuhom it-tfal!

Kieku kelli l-awtorità f'idejja kieku noħloq multi kbar fuq min iħammeġ waqt li parti minn dawn il-flus jingħataw bħala rigal lil min ikun irrapporta lil min ħammeġ l-ambjent. Naħseb li jkun hawn ħafna isqra li joqogħdu attenti biex jaqbdu lil min qed iħammeġ. Waqt li naħseb li min ikun ser jixħet l-iskart jaħsibha darbtejn.

Ħsieb ieħor hu li noħloq aktar riservi naturali mxerrdin ma' l-erbat irjieħ ta' Malta, Għawdex u Kemmuna. Riservi li jkunu riservati għall-għasafar u ħlejjaq oħra u jkunu miftuħa għall-pubbliku fejn wieħed jista' jgawdihom fil-beraħ.

Naħseb li kieku niżra' aktar siġar f'toroq biex jagħmlu tajjeb għat-tniġġis tal-karozzi u mhux is-siġar il-kbar qegħdin jinqatgħu biex posthom qed jieħdu l-madum aħmar u xi bank.

Naraw kif nipproteġu l-ħitan tas-sejjieħ. Dawn kultant jinħattu biex jinġabar il-bebbux. Irziezet, imtieħen u djar antiki għandhom jiġu mħarsa u mhux abbandunati.

Għalkemm l-ambjent naturali ta' Malta mhux f'idi, iżda żgur li nista' nagħti sehmi. Sehmi hu li nkun kburi li jien Malti u napprezza dak kollu li jagħmel l-ambjent Malti!

David Cristina

Naraw lil Nimrod Mifsud (xellug) mill-Gżira maġenb it-tpinġija li rebbħitu l-kompetizzjoni għall-aħjar poster dwar l-Ambjent Naturali Malti.

Rebħu!

Dawn iż-żewġ membri rebħu **video dwar in-natura**. Il-preżentazzjoni tar-rigali lir-rebbieħa ser issir waqt il-party tal-Milied (ara paġ 8)

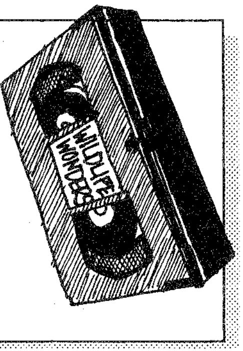

Messaġġ mingħand il-Ko-ordinatur ta' Klabb Ħuttaf

Għażiż Ħuttafa,

Nistħajjel li meta tara ritratt ta' attività ta' xi Grupp Lokali, forsi tgħid: "Iss... jien m'inix fi Grupp Lokali!" U bir-raġun, għax Gruppi Lokali għad għandna biss fi tliet postijiet - fir-Rabat, f'H'Attard u fin-Naxxar.

Issa jien irridek tkun taf li l-ikbar xewqa tiegħi hija li kull membru fi Klabb Ħuttaf ikun xi darba fi Grupp Lokali. Imma kultant ix-xewqat idumu biex jitwettqu. Biex nifformaw Grupp Lokali niġu bżonn il-volontiera. Dawn huma nies li lesti jorganizzaw il-ħarġiet. Iktar ma jkollna Leaders, aktar inkunu nistgħu nagħmlu Gruppi Lokali f'postijiet differenti.

Ċaw, u nispera li narak fil-party! Dik, għall-inqas, hija attività għall-Ħuttaf kollha!

Għażiż ġenitur,

Nixtieqi ħafna kieku xi ġenituri jgħinuna nwaqqfu Gruppi Lokali ġodda. M'hemmx għalfejn tkun tifhem fin-natura. Kull ma rridu minnek huwa ftit ħin li lest li tużah biex tgħallem lit-tfal japprezzaw in-natura. Grupp Lokali jiltaqa' xi 5 darbiet fis-sena għall-ħarġiet. Fuq natura tibżax, ngħallmuk aħna.

Mela, jekk għandek ftit taċ-ċans, ċempilli fuq 436335 wara s-6.00pm, u nispjegalek iktar. Grazzi!

Tagħkom
Desirée Falzon

Baħħara tal-Galàpagos 4

Tajr tal-baħar tal-Gżejjer Galàpagos. F'din il-ħarġa...

Il-Frigata

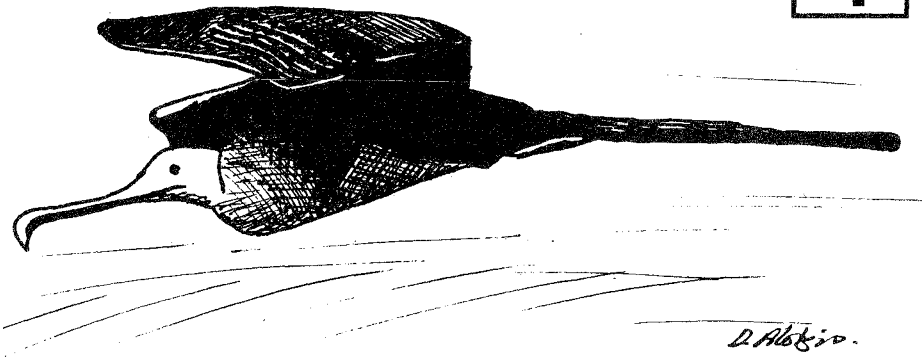

Tpinġija David Aloisio

Fil-Galapagos jgħixu żewġ speċi ta' frigata, il-**Frigata** u l-**Frigata Kbira**. It-tnejn jgħixu f'kolonji kbar, u b'mod speċjali fi żmien in-namra jagħtu spettaklu sabiħ tan-natura.

L-irġiel għandhom borża ħamra nar taħt geddumhom, li tista' tintefaħ b'mod esaġerat. Fi żmien in-namra l-irġiel jittajru mal-kolonja b'dil-borża minfuħa, waqt li jgħajtu agħjat li f'daż-żmien jidwi mal-Galapagos kollha.

Il-frigati jbejtu fis-siġar u fl-arbuxxelli. Ir-raġel u l-mara jieħdu sehem it-tnejn fil-bini tal-bejta, li tkun qisha pjattaforma taz-zkuk. F'din il-bejta titpoġġa bajda waħda. Il-ġenituri jalternaw bejniethom biex joqogħdu fil-bejta fi żmien l-inkubazzjoni, u fl-ewwel ġimgħa sa ma l-ferħ ikun kapaċi joqgħod waħdu.

Għall-ewwel ħames xhur, il-ferħ ipoġġi fuq il-pjattaforma fix-xemx, jistenna lill-ġenituri jiġu jitimgħuh. Il-ferħ jibqa' jiddependi fuq il-ġenituri għal xi sena. Minħabba f'hekk par frigati jrabbu ferħ wieħed biss fis-sena.

Il-frigati huma esperti fit-titjir, u għandhom ġwienaħ twal ħafna meta tqis il-piż tagħhom. Id-denb maqrus ikompli jagħtihom bilanċ fl-ajru. Il-frigati ma jistgħux jogħdsu fl-ilma biex jaqbdu l-priża bħalma jagħmel is-sul (boobies, gannets). Il-frigati għalhekk iħallu lis-sul u għasafar oħra jaqbdu l-ikel u wara, bħal pirati, jisirquhulhom! Hekk kif dawn jaqbdu xi ħuta, itiru għal warajhom, jattakkawhom u jġegħluhom jarmu l-priża. Imbagħad, b'ħila u ħeffa kbira l-frigata tinżel wara l-ħuta misruqa u taħtafha mill-ajru qabel ma din taqa' fil-baħar!

Il-frigati jieklu wkoll frieħ tal-fkieren tal-baħar, frieħ ta' għasafar oħrajn (anke ta' frigati stess), kif ukoll siċċ, ħut żgħir u annimali oħrajn li jaqbdu minn wiċċ l-ilma.

Frigata - *Fregata magnificens*, Magnificent Frigatebird
Frigata Kbira - *Fregata minor*, Great Frigatebird

David Aloisio

GRUPPI LOKALI

(K=Ko-ordinatur)

H'ATTARD
Leaders: Isabella Borg, Grace Camilleri, Etienne Grech, Thelma Saliba, Agnes Scicluna (K), Silvio Scicluna (K).

NAXXAR
Leaders: Jason Aloisio (K), Anita Bezzina, Fleur Casha, Mark Falzon (K), Justin Vassallo.

RABAT/DINGLI
Leaders: Audrey Chetcuti (K), Norman Chetcuti (K), Angéle Pulis, Chris Pulis, Sharon Zammit.

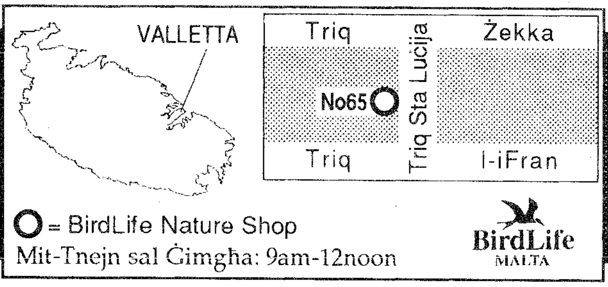

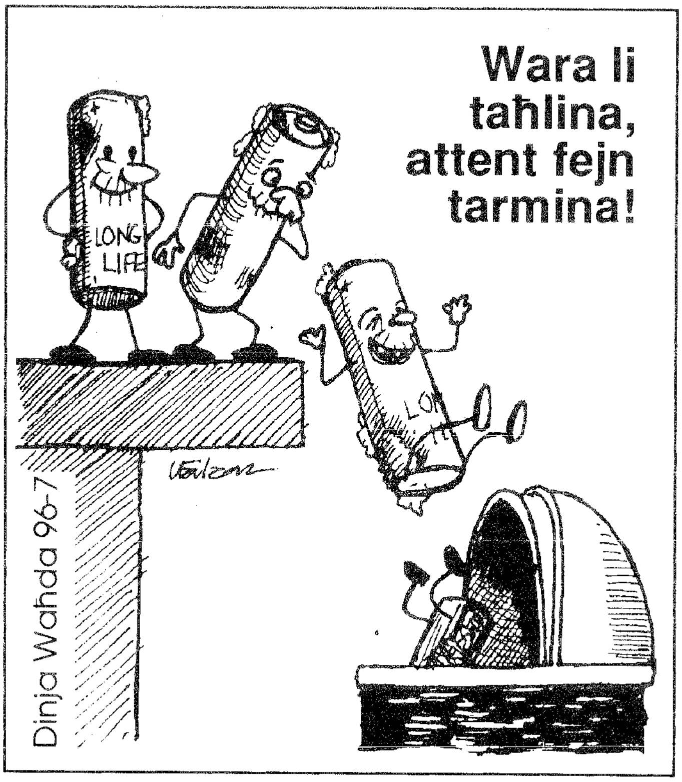

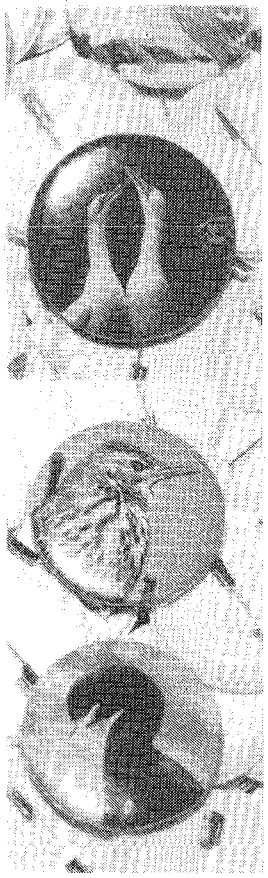

Daħħal membru fi Klabb Ħuttaf

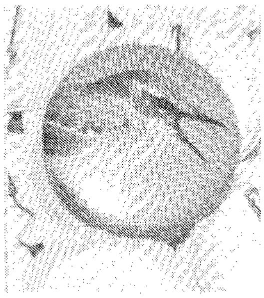

... u għalik BEĠĠ SPEĊJALI!

- Speċjali għax dwar in-natura
- Speċjali għax tal-metall
- Speċjali għax unika, jiġifieri ma jkunx hemm oħra bħalha

Sib ħabib jew ħabiba, ħajjarhom jidħlu fi Klabb Ħuttaf, imla d-dettalji tagħhom hawn taħt, imla tiegħek ukoll, u ibagħtilna l-formola flimkien mal-**Lm1.50** miżata. Kif jaslilna kollox nibagħtulek il-beġġ!

Dettalji tal-MEMBRU GDID

Isem u Kunjom ____________________

Indirizz ____________________

____________________ PostCode ____________________

Tel ____________________ Data tat-Twelid ____________________

Dettalji TIEGĦEK STESS

Ismek ____________________

Indirizz ____________________

____________________ Telefon ____________________

Ibgħat kollox lil **Klabb Ħuttaf BirdLife Malta POBox498 Valletta CMR01**. Tibgħatx flus bil-posta - l-aħjar ċekk, postal order jew tletin bolla tal-5c.

x'rat il-kamera

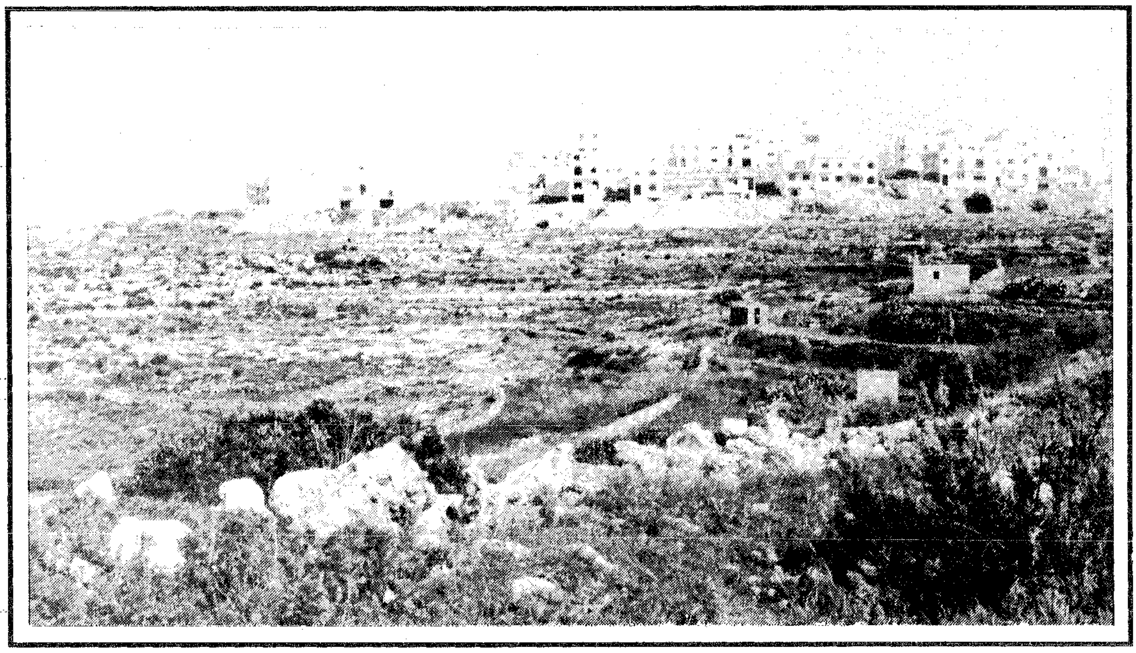

Victor Falzon

Bini jinfirex u jiksi l-art bħal marda li ma tfiqx!

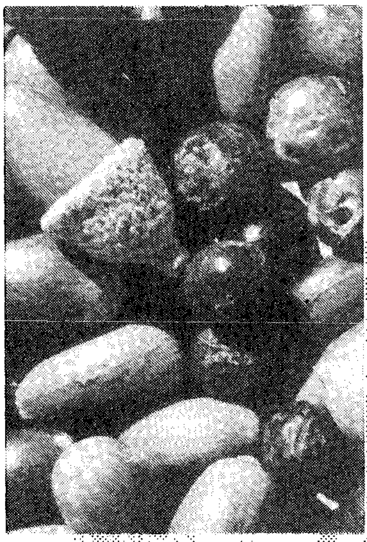

BOLLI GĦALL-BALLUT!

Bdejna nfaddlu l-bolli wżati.
Dawn il-bolli se nbigħuhom.
Bil-flus nixtru qsari vojta.
Bil-ballut dawn niżirgħuhom.

Meta jinbtu u jikbru sewwa
Inħawluhom f'post bil-kura.
Fi ftit snin foresta jkollna -
Rigal xieraq lin-Natura!

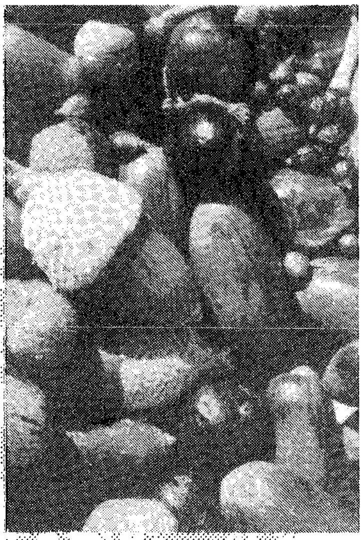

X'idea!!

Ma tkunx idea tal-ġenn kieku Klabb Huttaf jgħin biex din il-ħolma ssir vera?! Ara, jekk niġbru Lm50, ikollna biex nixtru 200 qasrija mill-kbar.

X'taħsbu!!

Tgħinuna niġbru l-bolli? Issa żmien il-Milied u min jaf kemm posta tasliłkom id-dar. Mela ejjew, kunu isqra! Tħallux bolla waħda taħarbilkom! Faddluhom u ibagħtuhomlna!
Għinuna nibdlu l-BOLLI f'BALLUT!!!

Faddlulna bolli ta' Malta u (tant aħjar) ta' barra minn Malta. Ma jimpurtax jekk ikollkom mill-istess - kollox jgħodd. Meta, ngħidu aħna, tiġbru daqs mija, imlew nofs sink bl-ilma u ħalluhom jinħallu weħidhom minn mal-karta ta' l-envilop (dan jiffrankalkom toqol mill-posta). Nixxfuhom fuq xugaman, poġġuhom f'envilop u ibagħtuhomlna. Għal kull mitt bolla li nirċievu nibagħtulkom kartolina differenti. Mela qisu li mal-bolli tibagħtulna karta b'isimkom u l-indirizz. Ibagħtu kollox lil:

Bolli għall-Ballut
c/o BirdLife Malta POBox498 Valletta CMR 01